

inter affinitatem ex copula licita et illicita proveniente. H. N. Resp. I. quibus causis, et cum quibus personis pontifex dispensare solet super secundo simplici, vel primo et secundo mixto gradu consanguinitatis, ex iisdem causis, et cum similibus personis dispensare licite potest, et subinde etiam solet super primo gradu affinitatis lineæ transversæ ex copula matrimoniali ortæ, ita, ut aliquis ducere possit sororem uxoris suæ defunctæ, vel viduam fratris mariti defuncti. Justis *de Dispens.*, lib. II, cap. VII, num. 56. ubi ait, innumera esse exempla hujusmodi dispensationis. Et lib. III, cap. I, num. 100; Corrad., *in Praxi Dispensat.*, lib. VII, cap. II, num. 122, ubi duo recentia dispensationis brevia per extensum refert, vi quorum Innocentius X, dispensavit cum nobilibus, quod maritus potnerit nubere sororis uxori suæ defunctæ; idque ex sola causa generali, dicta ex certis rationabilibus causis; ob quod tamen procul dubio magnam solvere debuerint taxam pecuniariam per dicta num. 98. Ratio autem conclusionis est: tum quia affinitas in primo gradu lineæ transversæ jure naturæ non dirimit matrimonium juxta dicta tit. XIV; tum quia primus gradus affinitatis lineæ transversæ comparatur secundo gradui consanguinitatis, uti bene advertit Justis, loc. cit., num. 110, citans Genuens., *in praxi curiæ archiep. Neapol.*

126. *Rarius tamen conceditur super primo gradu affinitatis.* — Advertunt tamen doctores frequentius, et facilius obtineri dispensationem super secundo consanguinitatis, quam primo affinitatis gradu ex copula licita; imo eam etiam pro vere nobilibus non nisi raro, pro reliquis autem rarissime, pro foro externo concedi; unde in conclusione notanter dictum est subinde solet.

127. *In primo gradu affinitatis ex copula illicita dispensare solet Papa etiam ante matrimonium et pro foro externo?* — Resp. II. Si affinitas oritur ex copula illicita, pontifex dispensare super primo gradu lineæ transversæ potest, et solet etiam ante contractum matrimonium, et pro foro externo cum illis, et ob eas causas, cum quibus, et ob quas causas dispensare potest, et solet super secundo consanguinitatis gradu. Justis, loc. cit., et etiam lib. II, cap. VII, a num. 48. citans communem. Ratio est; quia affinitas ex copula illicita non inducit inter affines, feminam v. g. cognitam, et consanguineos

virum cognoscentis vinculum, vel amicitiam aliquam tam naturalem, uti inter affines ex copula licita; imo potius oritur odium et inimicitia inter eosdem, uti post Filliuc., bene advertit Justis, loc. cit., ut proin affinitas ex copula illicita tam forte vinculum, vel impedimentum non sit, quam affinitas ex copula licita. Unde etiam affinitas ex copula illicita tantum usque ad secundum gradum dirimit matrimonium. Accedit, quod dispensatio etiam super primo gradu affinitatis ex copula illicita non adversetur concil. Trident. juxta dicta num. 102.

128. *Ob quas causas?* — Advertit tamen bene Justis, lib. III, cap. I, num. 116. quod, si pro dispensatione obtinenda quoad forum externum allegetur infamia mulieris (quæ semper adest, si copula jam habetur propagata ex imprægnatione v. g.) non sufficiat allegare, mulierem mansuram diffamatam, et inuptam, graviæque scandala timeri, nisi dispensetur, sed addi debere, utrique oratori alias etiam imminere vitæ periculum. Hoc tamen limita, si pro vere nobilibus sollicitatur dispensatio, pro his enim absque hoc addito obtineri potest dispensatio juxta dicta.

129. *Pro foro conscientie solet Papa in primo gradu affinitatis ex copula illicita dispensare ex quavis causa rationabili.* — Resp. III. Si affinitas oritur ex copula illicita occulta, potest, et solet Papa in primo affinitatis gradu pro foro interno, ex causa rationabili quavis dispensare ante, et post contractum matrimonium. Justis, *de Dispensat.*, lib. II, cap. VII, num. 49; Genuens., *in praxi curiæ archiepisc. Neapol.* cap. XX, num. 9, in additione. Ratio est; tum, quia affinitas ex copula illicita est longe minus impedimentum: Tum quia dispensatio super eadem etiam in primo gradu non adversatur concil. Trident., juxta dicta supr. num. 102. Tum quia ex simili dispensatione nullum timendum est scandalum, etiam pusillorum, hoc ipso, quod pro solo foro conscientie in occulto detur.

130. *Etiam in lineæ recte gradu primo.* — Intellige conclusionem etiam de primo affinitatis gradu lineæ recte. Ratio est, quia, si affinitas ex copula illicita oritur, etiam primus gradus jure naturæ non dirimit, et consequenter in eo papa dispensare potest, et solet saltem pro foro interno, ita ut quis ducere possit filiam, cujus matrem prius fornicarie cognovit, vel matrem, cujus filia prius carnaliter ac illicite erat commixtus;

prout habet notorius stylus pœnitentiariæ.

131. *Super secundo gradu affinitatis ex copula licita cum quibus, ex qua causa dispensare solet Papa?* — Resp. IV. Super secundo gradu affinitatis ortæ ex copula licita pro foro externo potest, et solet Papa dispensare. Imprimis cum illis, et ex iisdem causis, cum quibus, et ex quibus causis dispensare potest, ac solet cum consanguineis in secundo gradu. Ratio patet, quia affinitas est longe minus impedimentum, consequenter a majori ad minus bene fit argumentum, per vulgaria juris.

132. *Dein super eodem secundo gradu affinitatis ex copula licita ortæ dispensare etiam solet cum principalioribus personis alicujus loci; item cum divitibus, ac etiam cum quibusvis aliis de honesta familia, intuitu universalis illius causæ, dictæ ex certis rationabilibus causis; seu potius ob majorem taxam pecuniariam pro bono communi applicandam.* Tambur. lib. VIII, *de Matrim.* tract. 2, cap. VII, a n. 25; Gobath, *in Theolog. experiment.* Tract. 9, n. 678.

133. III. *Super eodem secundo dictæ affinitatis gradu dispensare solet cum quovis.* I. Ob defectum dotis puellæ. II. Si matrimonium bona fide jam est contractum. III. Et si proles ex illa jam est concepta. IV. Si ex separatione timentur scandala. Navarr. *de consanguinit. et Affinit.* Consil. 13; Sanchez, lib. VIII, *de Matrim.*, disp. 49, num. 4 et alii. V. Ob copulam, per dicta num. 94.

134. *Super secundo gradu affinitatis ex copula illicita dispensat cum quovis ex quavis causa rationabili.* — Resp. V. Super eodem secundo gradu affinitatis ex copula illicita ortæ dispensat cum quovis ex quavis causa rationabili. Communis. Patetque experientia. Et ratio est; quia secundus gradus affinitatis ex copula illicita respectu hujus impedimenti jam est remotissimus, utpote ultimus gradus, qui dirimit juxta dicta supra tit. XIV, *de Consanguin. et Affinit.*, num. 47.

135. *Super impedimento publicæ honestatis cum quovis ex quavis rationabili causa dispensat.* — Quæritur V. Cum quibus? et ex qua causa dispensare licite possit, et soleat Papa super impedimento publicæ honestatis ex sponsalibus de futuro proveniente (de quo tit. IV). Resp. super hoc impedimento potest, et solet Papa pro utroque foro cum quovis ex quavis causa rationabili dispensare. Communis. Ratio est; quia est unum ex minoribus impedimentis, unde super eodem etiam

episcopis ab Urbe longe distantibus specialem facultatem dispensandi concedere solet, uti patet ex copia allegata supra n. 22.

136. *Difficillime vero et vix unquam super paternitate, et filiatione spirituali.* — Quæritur VI. Cum quibus? et ex qua causa dispensare solet super impedimento cognationis spiritualis? (de quo tit. XI.) Resp. I. Super paternitate, vel filiatione spirituali, seu super impedimento versante inter levantem, et levatum, tenentem, et confirmatum nunquam, aut vix, et non nisi ex urgentissima causa (qualis v. g. foret periculum vitæ oratoribus ob carnalem eorumdem commixtionem imminens) dispensatur. Justis, *de Dispensat.*, lib. II, cap. V, a num. 72; Sanchez, lib. VIII, disp. 24, num. 15; Corrad., lib. VIII, cap. VIII, num. 15 et alii. Ratio est, quia cognatio spiritualis assimilatur aliquo modo generationi carnali, unde sicut indecentissimum esset matrimonium inter patrem et filiam carnalem, sic etiam inter patrem et filiam spiritualem: Sanchez, loc. cit., addens, se nunquam legisse quod papa super hoc impedimento aliquando dispensaverit. Affert tamen aliquod exemplum Justis, loc. cit., n. 74.

137. *Faciliter vero, et ex quavis causa rationabili super compaternitate, et commaternitate spirituali.* — Resp. II. Potest tamen et solet Papa cum quovis ex qualibet causa rationabili ex supra a num. 69. allegatis dispensare super compaternitate, et commaternitate spirituali, seu super impedimento cognationis spiritualis inter baptizantem et levantem ex una, ac baptizati patrem et matrem ex altera parte; inter hos enim versatur compaternitas spiritualis juxta dicta tit. XI, *de Cognatione spirituali.* Cæterum de Conclusionem testantur practici Corrad., lib. VIII, cap. VIII; Justis, *de Dispensat.*, num. 72, et alii. Patetque experientia. Hinc bene notandum, quod in supplicatione non sufficiat in genere allegare impedimentum cognationis spiritualis, sed oporteat specificè rem declarare, ut pateat, an inter oratores versetur paternitas vel compaternitas spiritualis.

138. *Super impedimento criminis accedente machinatione in mortem, Papa pro foro externo nunquam dispensat.* — Quæritur VII. Cum quibus? et ex qua causa pontifex dispensare solet super impedimento criminis? (de quo tit. VII.) Resp. I. Super impedimento criminis nunquam dispensat Papa pro foro externo, si alteruter in mortem conjugis de-

functi machinatus est Corrad., in *Prax. Dispensat.* lib. VIII, cap. ix; Justis, de *Dispensat.* lib. II, cap. xvi, a num. 60. et alii communiter. Arg. can. *Si quis vivente*. 3. cau. 31. q. 1. ubi ita criminosi « sine ulla spe conjugii perpetuo manere jubentur, si machinatio probata fuerit; » quod teste Corrado exacte observat curia romana. Et merito: ne aliis detur ansa machinandi in mortem.

139. *Bene vero pro interno, quamvis non nisi difficillime.* — Resp. II. Si impedimentum criminis, machinatione alterius qualificatum, est occultum, dispensatur quidem super eodem pro foro interno in poenitentia, tamen non nisi difficillime, et urgentissima de causa. Justis, loc. cit., num. 65; Corrad., cit., lib. VIII, cap. ix, et alii. Imponitur etiam ita dispensatis gravis poenitentia, de qua vide citatos doctores.

140. *Si machinatio in mortem abest, dispensat ex causa rationabili.* — Resp. III. Super criminis impedimento nullam machinationem secum habente dispensatur pro utroque foro ex causa rationabili, v. g. si oratrix diffamata et innupta maneret, et scandala verosimiliter orirentur, nisi matrimonium inter eos sequatur. Corrad. loc. cit.; Justis, de *Dispensat.*, lib. II, cap. xvi, num. 71. Præcipue vero si matrimonium jam est contractum. Ratio est; quia, si machinatio revere abest, impedimentum criminis inter difficilia dispensatu non reputatur; uti inde quoque colligitur, quod etiam episcopis super illo dispensandi specialis facultas concedi soleat, ut patet ex dictis num. 22.

141. *Super impedimento ordinis, et voti solemnem, seu professionis religiosæ Papa difficillime et non nisi ob causam publicam dispensat.* — Quæritur VIII. Cum quibus? et ex qua causa pontifex dispensare soleat super impedimento ordinis, et voti solemnem, professionis nempe religiosæ? (de quo tit. VI.) Resp. I. quamvis Papa possit dispensare super impedimento ordinis aut professionis religiosæ, ita ut subdiaconus, diaconus, sacerdos, episcopus, cardinalis, necnon religiosus, vel etiam monialis professi possint licite et valide contrahere matrimonium, tamen id facere non solent sine causa utilitatis publicæ. Sanch., lib. VIII, disp. 8, num. 2 et 8. Cajetan. Cathar. Medin. Valent. et Justis, de *Dispensat.* lib. III, cap. 1, num. 107; Corrad. in *Praxi Dispensat.* lib. VIII, cap. x, n. 29. Causas hujusmodi aliquas adducit Gratian. *Discept. forens.*, cap. CDLVII, usque

ad n. 22 et alii. Veluti si matrimonium sacris initiati, vel religiosi necessarium est, vel plurimum servit. I. Pro conservatione alicujus regni, casu, quo v. g. solus religiosus aliquis, vel sacerdos, aut episcopus hæres existeret. Vel II. Pro conversione regni, aut provinciæ ad fidem, vel conservatione illius in fide. Vel III. Pro extinguendo, vel avertendo magno bello, seu pro acquirenda vel conservanda pace regni, aut provinciæ. Vel IV. Pro conservatione familiæ valde nobilis, ne absque hærede deficiat, quia conservatio Nobilium familiarum etiam pro bono communi servit juxta dicta num. 70. Patetque multiplici experientia, qua constat, quod varii pontifices ob has et similes causas communis utilitatis sæpe jam dispensarint etiam cum episcopis, cardinalibus, religiosis, monialibus, uti videre est apud Corrad. loc. cit. nu. 28. et alios, recentissimum exemplum dispensationis pro conservanda illustri familia adduximus etiam supra tit. VI, *Qui clerici, vel voventes*, nu. 16. rationem et majorem discussionem hujus qui desiderat, videat apud Sanch., cit. lib. VIII, *Matrim.*, cap. VIII, ubi specialiter etiam demonstrat, quod, etsi valide, tamen licite non possit dispensare papa super impedimento ordinis, vel professionis religiosæ sine causa publicæ utilitatis.

142. *Bene vero super votis simplicibus: et quibus ex causis? Remissive.* — Resp. II. Super voto simplici servandi castitatem, vel ingrediendi religionem (quod est tantum impediens impedimentum) non requiritur causa communis utilitatis, sed potest, et solet Papa dispensare ex aliis causis etiam privatis, de quibus vide lib. III, tit. XXXIV, *de Voto et Vat. Redempt.*, a num. 22.

143. *Non quævis causa, ob quam Papa dispensare solet, sufficit ad hoc, ut episcopi jure ordinario dispensare valeant pro foro interno super impedimento occulto.* — Quæritur IX. Utrum eadem causæ, ob quas juxta hæcenus dicta a num. 69. dispensare potest, et solet papa, sufficiant, quod super impedimentis matrimonii possint etiam dispensare episcopi, vel alii in casibus, in quibus dispensandi potestatem privilegio, vel ex speciali facultate, vel jure ordinario habent? Resp. I. In casibus, in quibus episcopus jure ordinario dispensare potest super impedimento occulto pro solo foro interno juxta dicta a num. 15. non sufficit quævis ex dictis causis, sed omnino requiritur magna, seu

gravis, simulque urgens causa, vel necessitas. Ita communis. Patetque conclusio ex dictis num. 15 et 68.

144. *Bene vero sufficit ad dispensandum ex privilegio, vel speciali facultate.* — Resp. II. In casibus, in quibus super impedimento matrimonii dirimente dispensare possunt episcopi, vel alii ex speciali facultate, vel privilegio, requiruntur, et sufficiunt eadem causæ, ob quas potest, et solet dispensare papa. Rursus communis. Ratio patet: quia hoc ipso, quod alicui per privilegium vel specialem facultatem communicet super certis impedimentis dispensandi potestatem, quam ipse habet, præsumitur velle, ut ea uti possit ex omni, et sola causa, ob quam ipse dispensare potest, ac solet. Nec juste præsumi potest concedere dispensandi potestatem ex causa, ex qua ipse dispensare non solet, utpote eam insufficientem agnoscens.

145. *Enumerantur impedimenta, super quibus episcopi vi specialis facultatis dispensare valent ex quavis causa rationabili.* — Inferitur, quod episcopi Germaniæ ex quavis causa ex allegatis a num. 69 dispensare possint cum quovis paupere. I. Super tertio et quarto simplici et mixto consanguinitatis, et affinitatis. II. Cum quovis etiam non paupere super impedimento publicæ honestatis. III. Cum quovis super impedimento criminis, neutro conjugum machinante in mortem conjugis. IV. Super impedimento cognationis spiritualis, præter levantem, et levatum. Ratio est; quia super his vigore specialis facultatis dispensare valent, ut patet ex copia facultatum allegata supra num. 22. Ubi sola facultas dispensandi super tertio et quarto restringitur ad pauperes; et reliquæ vero facultates universaliter conceduntur, consequenter etiam universaliter de quavis persona sunt intelligendæ: tum quia potestas, seu facultas dispensandi generaliter concessa (non item specialiter delegata) tanquam favorabilis, et late interpretanda est, uti cum communissima et quasi certa aliorum bene docet et probat Sanchez lib. VIII, disp. 2, num. 4; Pontius, de *Matrim.*, lib. VIII, cap. IV, num. 13; Sperell., *Decision.* 112, num. 16; Justis, lib. I, cap. II, num. 1, et teste Sanchez, omnes, arg. e. *olim de Verb. signif.* et l. *Beneficium ff. de Constit. Princip.* Tum quia universim « verba generalia generaliter sunt intelligenda » c. *Quia circa*, 22. *de Privilegio.*

146. *Quandonam, et quomodo verificari debeant causæ dispensandi: item quid, si pluribus allegatis non omnes verificantur? Remissive.* — Quæritur X. Quandonam debeant verificari causæ? Item quid juris, si plures allegantur, et una tantum, vel non omnes verificantur? Resp. Ad hoc quæsitum patere infra § 5.

§ IV.

DE HIS, QUÆ NECESSARIO EXPRIMI DEBENT IN SUPPLICATIONE, NE DISPENSATIO SUB VEL OBREPTITIA, CONSEQUENTER INVALIDA SIT.

147. *Ratio continuationis.* — Examinata potestate dispensandi, visisque causis ad dispensandum requisitis, merito progredimur nunc magis ad praxin et modum procurandi dispensationem, indagando imprimis, quænam necessario exprimi debeant in supplicatione, ne dispensatio sub vel obreptitia, aut alias defectuosa censeatur.

148. *Sub et obreptio, quid? Remissive.* — Supponitur autem ex lib. I, tit. III, *de Rescriptis* § 7 et 8, quid sit subreptio, et obreptio, ac quando universim committantur in impetrandis rescriptis, præsertim apostolicis v. g., dispensatione: Ubi in specie dictum, et ex jure probatum habetur, eam dupliciter fieri, videlicet, vel exprimendo in supplicatione falsum, vel omittendo verum, quod de jure vel stylo curiæ exprimendum est. De posteriori seu de expressione falsi agemus § sequenti; de priori vero, seu de expressione veri in præsentem. Itaque:

149. *Ad evitandam sub et obreptionem dispensationis, necessario in supplicatione sunt exprimenda, quæ de jure, vel stylo curiæ exprimi debent. Si aliquid eorum etiam ignoranter omittitur, dispensatio subreptitia est, etsi illo expresso Papa dispensasset: non item si tantum omittitur aliquid, quo expresso Papa difficiliter dispensasset.* — Quæritur I. In genere, quænam observari, et necessario exprimi debeant in supplicatione pro impetrandis quacunque dispensatione matrimoniali, ne sub vel obreptitia censeatur, aut omnino denegetur, vel defectuosa reputetur, sive apud pontificem, sive apud episcopum, vel nuntium, sive in foro interno, sive externo fiat instantia? Resp. I. super quocunque impedimento petatur dispensatio, omnia ea, quæ de jure, vel de stylo curiæ sunt exprimenda, necessario exprimi debent; adeo,